

dochován železný trn, kterým byla faléra připevněna na kožený řemen koňského postroje nebo přímo na vojákovu výstroj. Tyto faléry sloužily v římské armádě jako vyznamenání, a jejich objev nám poukazuje na možnou přítomnost římského vojska v daném území v poslední třetině 2. století (Antal 2017, 51–52; Zeman 2020, 192–193). Faléra ležela v hloubce 35–40 cm na výrazném návrší „Brůžky“ (439 m n. m.) na k. ú. Újezdu u Černé Hory a jedná se o první publikovaný exemplář z Moravy. Nejblíží analogie najdeme v kvádské oblasti jihozápadního Slovenska.

Obr. 13. Újezd u Černé Hory. Bronzová faléra. Kresba M. Novák.

Fig. 13. Újezd u Černé Hory. A bronze phalera. Drawing by M. Novák.

Literatura

- Antal, R. 2017: *Rímske kovania konského postroja na území labsko-germánskeho kultúrneho okruhu v dobe rímskej* [online]. Rkp. magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Archiv závěrečných prací Masarykovy univerzity [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/skyyt/?cop=3005868>.
- Zeman, T. 2020: Neohrožení legionáři (doba římská, cca 40/30 př. Kr. – 375 po Kr. In: M. Novák (ed.): *Blanensko a Moravský kras v pravěku*. Blansko: Muzeum Blanenska, 187–193.

Summary

A chance find of a decorative bronze phalera with a plastically rendered male head and an iron thorn from the last third of the 2nd century was made on “Brůžky” hillock (Újezd u Černé Hory cadastral area, Blansko District).

Marek Novák, Tomáš Zeman, Aleš Martínek

Věrovany (okr. Olomouc)

„Blata“.

Mladší doba římská. Sídliště. Průzkum detektorem kovu.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – ostruha: -548637.41, -1135661.57; spona: -548536.97, -1135267.59

V průběhu roku 2020 převzalo prostějovské pracoviště Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., kolekci kovových předmětů získaných panem M. Vysloužilem na různých lokalitách v geografickém regionu střední Moravy. Soubor obsahuje též dva bronzové artefakty nalezené v prostoru rozsáhlé sídlištní aglomerace doby římské, situované podél řeky Blaty na katastrech obcí Biskupice (okr. Prostějov), Dub nad Moravou

(okr. Olomouc) a Věrovany (okr. Olomouc). Níže předkládáme jejich stručné typologické a chronologické zhodnocení.

1. Bronzová knoflíkovitá ostruha s výrazným hrotem, který je ve své spodní části zdoben z přední strany třemi žebírky, z nichž dvě jsou krášlena drobnými záseky. Rozměr 60 × 63 mm (obr. 14: 1).
2. Částečně zachovalá bronzová spona samostřílové konstrukce, jejíž hlavici zdobí profilovaný knoflík; zachycovač je podélný, zužující se k patce, patka je pak zakončená kulovitým knoflíkem. Lučík je v profilu mírně obloukovitý, výzdoba se kromě knoflíků omezuje na tři podélná žebírka umístěná na hlavici, přechodu lučíku v nožku a patku. Žebírka jsou zdobena drobnými záseky. Rozměr: 48 × 28 mm (obr. 14: 2).

Bronzovou ostruhu můžeme přiřadit k typu Ginalske E6 (Ginalske 1991, 63, Ryc. 11: 20–22). Fasetováním hrotu se však blíží některým formám typu Ginalske E5a (Ginalske 1991, ryc. 11: 17). Tyto formy jsou zpravidla na základě hrobových nálezů řazeny do fáze B2b, přechodného stupně B2/C1 a doznívají v rámci fáze C1a (Zeman 2017, 151). Ostruhy Ginalskeho skupiny E představují charakteristický znak hmotné kultury období, které spojujeme s průběhem markomanských válek, kam spadá rovněž maximum jejich výskytu (Tejral 2015). Obliba těchto ostruh poté klesá v počátcích 3. století. Koncentraci nálezů lze vysledovat v severovýchodním barbariku, a pak zejména ve středním Podunají, kde jich v poslední době intenzivně přibývá (Zeman 2017, 151–152, zde i starší literatura).

Druhým nálezem získaným ve Věrovanech je spínadlo, které náleží do VI. skupiny podle O. Almgrena (1923, Taf. VII). Svým tvarem a výzdobou se blíží, nebo spíše napodobuje honosné spony z výbav bohatých kostrových hrobů ze Stráží (hr. II) a Ostrovan (Kolník 1964, 422–428, obr. 7; Prohászka 2006, 72–73, 101; Quast 2009, 41, Abb. 64: 11–12). V našem případě se však jedná o bronzový kus s jednodušším pojetím dekoru a s absencí podvázání nožky. Nemůžeme tedy vyloučit, že zastupuje zjednodušenou variantu této skupiny spon. Datování popisovaného exempláře lze hledat v rozmezí fáze C1b a stupně C2, a to především na základě srovnání s materiálem z bohatých hrobů skupiny Leuna-Hassleben-Gommern. Exemplář z Věrovan není v moravském prostoru ojedinělým příkladem, v němž by se zrcadlil styl honosných spon, neboť vzdáleně podobné kusy s klínovitou nožkou shromáždil naposledy T. Zeman (2017, 122–123, obr. 34: 12).

Na základě výše uvedených skutečností můžeme konstatovat, že prezentované nálezy svědčí o aktivitách, které lze rámcově datovat od fáze B2b do stupně C2.

Literatura

- Almgren, O. 1923: *Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzial-römischen und südrussischen Formen*. Mannus-Bibliothek Nr. 32. Leipzig: Verlag von Curt Kabitzsch.
- Ginalske, J. 1991: Ostrogi kabłakowe kultury przeworskiej. Klasyfikacja typologiczna. *Przegląd archeologiczny* 38, 53–84.
- Kolník, T. 1964: Honosné spony z mladšej doby rímskej vo svetle nálezov z juhozápadného Slovenska. *Slovenská archeológia* XII(2), 409–446.
- Prohászka, P. 2006: *Das vandalische Königsgrab von Osztroptataka (Ostrovany, SK)*. Monumenta Germanorum Archaeologica Hungariae. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum.
- Quast, D. 2009: *Wanderer zwischen den Welten. Die germanischen Prunkgräber von Stráža und Zakrzów*. Mosaiksteine Forschungen am Römisch-Germanischen Zentralmuseum, Bd. 6. Mainz: Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums.

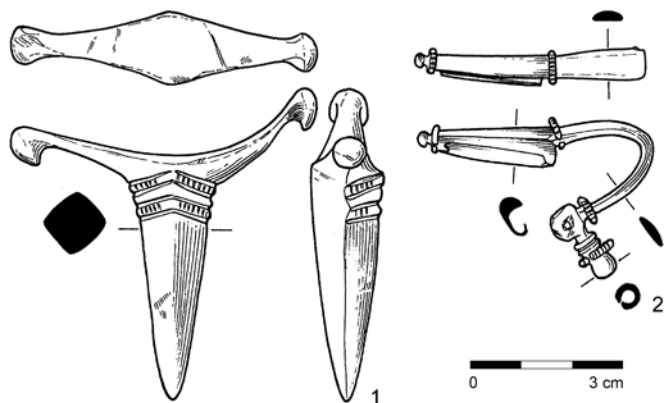
Tejral, J. 2015: Some remarks on the transitional phase between Early Roman a Late Roman Periods in the region north of the Middle Danube. *Přehled výzkumů* 56(2), 43–101.

Zeman, T. 2017: *Střední Pomoraví v době římské. Svědectví povrchové prospekce*. Archaeologica Olomucensia II. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Summary

Two metal detector finds were made in the “Blata” location (Věrovany cadastral area, Olomouc District) during 2020 comprising a bronze spur dated to the Middle Roman period (B2b phase, B2/C1 subperiod and C1a phase) and a bronze fibula from the Late Roman period (phase C1b, subperiod C2). Both items are associated with a distinctive settlement agglomeration spread along the course of the River Blata in the cadastral areas of the municipalities of Biskupice (Prostějov District), Dub nad Moravou and Věrovany (Olomouc District).

Pavel Fojtík, Jan Jílek

Obr. 14. Věrovany. Bronzová ostruha a bronzová spona. Kresba J. Molčíkové.

Fig. 14. Věrovany. A bronze spur and brooch. Drawing by J. Molčíková.